

M IN EMORIAM

ТРОНЬКО ПЕТРО ТИМОФІЙОВИЧ

12 вересня на 97-му році життя відійшов у Вічність славний син українського народу, великий патріот, Герой України, державний і громадський діяч, академік НАН України, доктор історичних наук, професор, лауреат Державної премії СРСР, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу регіональних проблем історії України Інституту історії України НАН України, голова Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», голова правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олесь Гончара, голова Національної спілки краєзнавців України Петро Тимофійович Тронько. У потойбічність вирушив видатний український вчений, досвідчений організатор краєзнавчого руху, подвижник збереження історико-культурної спадщини України, який до

останніх днів служив українському народові та зробив значний внесок у розбудову нашої держави.

Петро Тимофійович Тронько народився 12 липня 1915 р. у селянській родині у с. Заброди Богодухівського повіту на Харківщині. Трудову діяльність розпочав у 1932 р. робітником шахти у м. Держинську. Після закінчення учительських курсів працював учителем суспільствознавства та української мови у сільській школі Богодухівського району, директором дитячого будинку м. Лебедина. З 1937 р. Петро Тимофійович – на комсомольській роботі: був секретарем Сумського, першим секретарем Станіславського обкомів ЛКСМУ. Від перших днів Великої Вітчизняної війни перебував у діючій армії, брав участь в обороні Києва і Сталінграда, визволенні Ростова-на-Дону, Донбасу. Про героїзм і ратну звитягу воїна промовляли бойові

нагороди: ордени Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ступеня, Б.Хмельницького II та III ступеня, медалі «За бойові заслуги», «За оборону Києва», «За оборону Сталінграда», «За визволення Києва», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та ін.

У жовтні 1943 р. за рішенням політичного керівництва країни П.Т.Тронько був відкликаний з діючої армії й затверджений першим секретарем Київського обласного і міського комітетів ЛКСМУ. До нескореного Києва П.Т.Тронько у складі делегації командування Червоної армії, урядовців та митців, очолюваної маршалом Г.К.Жуковим та М.С.Хрущовим, в'їхав вранці 6 листопада 1943 р. Його головним завданням було залучення молоді до відбудови зруйнованого міста.

Талант науковця розкрився під час навчання в Київському державному університеті, по закінченні якого він був зарахований до аспірантури Академії суспільних наук при ЦК ВКП(б). Вже у 1951 р. відбувся захист дисертації «Комсомольське підпілля Радянської України в боротьбі проти гітлерівських загарбників у роки Великої Вітчизняної війни». Однак, у той час були затребувані його організаторські здібності – його обрали секретарем Київського обкому КП України, у 1960–1961 рр. – завідувачем відділу пропаганди й агітації ЦК Компартії України.

Впродовж 17 років (1961–1978) П.Т.Тронько працював заступником Голови Ради Міністрів УРСР, займався питаннями культури, освіти, охорони здоров'я. Відома діяльність вченого і як депутата Верховної Ради України дев'яти скликань.

Роботу в державних органах П.Т.Тронько вдало поєднував з науковою діяльністю. Попри велику завантаженість Петро Тимофійович не полишав наукових досліджень. 1968 р. він захистив докторську дисертацію «Український народ у боротьбі проти гітлерівських загарбників у роки Великої Вітчизняної війни».

Головне дітище П.Т.Тронька – унікальне 26-томне видання «Історія міст і сіл Української РСР». Колосальна, безпрецедентна за масштабами робота, в якій брали участь понад 100 тис. осіб, була здійснена у рекордний термін – за неповні 12 років. У 1976 р. це фундаментальне видання і його керівник удостоєні Державної премії СРСР у галузі науки і техніки.

У 1978 р. П.Т.Тронька обрали академіком і віце-президентом Академії наук України. З 1979 р. він керував відділом історико-краєзнавчих досліджень в Інституті історії АН УРСР. Під керівництвом ученого розпочалася робота з підготовки «Зводу пам'яток історії і культури України», за його ініціативою і безпосередньою участю розгорталася робота зі спорудження музеїв народної архітектури і побуту в Києві, українського козацтва на о. Хортиця в Запоріжжі, музею Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. та ін. Перу дослідника належить понад 600 наукових праць, зокрема 17 монографій.

Зі здобуттям Україною незалежності Петро Тимофійович зосередився на науковій, науково-просвітницькій та науково-організаційній діяльності, а також захисті й відтворенні пам'яток історії і культури. Очолюючи головну редколегію багатотомної серії книг «Реабілітовані історією», проводив велику координаційну роботу, завдяки якій було повернуто добре ім'я сотням тисяч жертв тоталітаризму. Як голова Національної спілки краєзнавців багато зробив для формування краєзнавства як масового руху. Як голова Всеукраїнського фонду ім. О.Гончара вніс вирішальний внесок у справу відтворення визначних архітектурних пам'яток – Михайлівського та Успенського соборів.

Багатогранна праця П.Т.Тронька відзначена численними державними нагородами: орденами Леніна, Жовтневої революції, чотирма орденами Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, «За заслуги» III ступеня, Князя Ярослава Мудрого V ступеня.

Усе життя Петра Тимофійовича було сповнене працею, беззавітним служінням людям, він мав незаперечний авторитет серед краєзнавців, колег, науковців та громадськості. Будучи надзвичайно вимогливим, принциповим у професійній діяльності, він відрізнявся величезною людяністю, інтелігентністю та доброзичливістю. Громадська повага до академіка П.Т.Тронька конституювалася у почесному громадянстві міст Києва, Харкова, Богодухова, Канева, Лебедина, Кам'янця-Подільського, Переяслава-Хмельницького.

Колеги-науковці обрали П.Т.Тронька почесним професором Дніпропетровської національної гірничої академії, Кам'янець-Подільського національного університету, Міжрегіональної академії управління персоналом, Полтавського, Чернігівського й Кіровоградського педагогічних університетів, почесним доктором Київського, Харківського, Дніпропетровського, Донецького і Хмельницького національних університетів, а також Хмельницького університету управління та права й Київського національного педагогічного університету ім. М.Драгоманова.

У прощанні та громадській панахиді брали участь Голова Верховної Ради, академік НАН України В.Литвин, Прем'єр-міністр України М.Азаров, перший віцепрем'єр-міністр А.Клюєв, народний депутат, 1-й секретар ЦК КПУ П.Симоненко, перший заступник Голови Верховної Ради А.Мартинюк, Міністр освіти і науки, молоді та спорту Д.Табачник, президент Національної академії наук України, академік НАН України Б.Патон, академік-секретар Відділення історії, філософії і права, академік НАН України О.Онищенко, директор Інституту національної пам'яті, член-кореспондент НАН України В.Солдатенко, директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України В.Смолій, співробітники Інституту історії України НАН України, ректори провідних ВНЗ України, зокрема Харківського національного університету ім. В.Каразіна, член-кореспондент НАН України В.Бакіров, Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка О.Завальнюк, народні депутати та ін. Сотні громадян – музейників, митців, вчителів, архівістів, краєзнавців – прийшли попрощатися з цією видатною особистістю.

Щире співчуття рідним видатного вченого висловив Президент України В.Янукович: «Це непоправна втрата для усіх нас. Петро Тимофійович пройшов непростий, але яскравий життєвий шлях, цілком присвятивши себе самовідданому служінню Українському народу».

Поховали П.Тронька на Байковому кладовищі.

Колектив Інституту історії України НАН України щиро співчуває рідним та близьким Петра Тимофійовича. Світла пам'ять про видатного вченого та прекрасну людину назавжди збережеться у серцях тих, хто його знав.